

Olympiáda ľudských práv

25. ročník, školský rok 2022/2023

Krajské kolo 9.2.2023

Kategória: Stredné školy

1. časť TEST – riešenia

Test obsahuje 30 úloh rôznej náročnosti. Na ich vypracovanie máte 45 minút.

Každá úloha má 1 správne riešenie a hodnotu 1 alebo 2 alebo 3 body.

Za správne riešenie testu môžete získať max. 60 bodov.

Pozorne si prečítajte text úlohy a správne riešenie vpíšte do odpoveďového hárku.

Ak chcete riešenie opraviť, predošlú voľbu zreteľne prečiarknite (X) a vpíšte iné riešenie.

Skratky použité v teste:

EÚ: Európska únia; LGBTQI: lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové, queer a intersexuálne osoby; OSN: Organizácia Spojených národov; SR: Slovenská republika;

Úloha 1

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenska 2021 okrem toho, že sa uskutočnilo výlučne elektronicky, jednotlivým ľuďom umožnilo, historicky prvýkrát, hlásiť sa k

- a) dvom rodom.
- b) dvom národnostným stranám.
- c) **dvom národnostiam.**

Úloha 2

Každý rok 1. septembra je u nás Dňom Ústavy SR. Dňa 1.9.2022 uplynulo od jej prijatia

- a) 31 rokov.
- b) **30 rokov.**
- c) 28 rokov.

Úloha 3

Kancelária prezidentky SR vníma klimatickú krízu ako jednu z veľkých výziev súčasnosti. Zaviazala sa, že sa stane do roku 2030

- a) uhlíkovo pozitívnu verejnou inštitúciou na Slovensku.
- b) uhlíkovo negatívnu verejnou inštitúciou na Slovensku.
- c) **uhlíkovo neutrálnou verejnou inštitúciou na Slovensku.**

Úloha 4

Roma Spirit je projekt, ktorý:

- a) sa zameriava na vyzdvihnutie kultúrnych talentov v radoch rómskej komunity.
- b) sa snaží hľadať prepojenia medzi náboženstvom a etnicitou na príklade výskumu rómskej komunity a tradícií.
- c) oceňuje ľudí a organizácie, ktorí a ktoré prispievajú k zlepšeniu postavenia rómskej komunity na Slovensku.

Úloha 5

Bojujúca Ukrajina si v roku 2022 pripomenula aj závažné udalosti rokov 1932 – 1933. Išlo o

- a) hladomor (tzv. Holodomor).
- b) zemetrasenie.
- c) chrípkovú pandémiu.

Úloha 6

Počas roka 2022 spustila Európska komisia kampaň, v ktorej vyzvala Európanky a Európanov k budovaniu lepšej budúcnosti s čistou a v Európe vyrábanou energiou. Kampaň má názov

- a) You are EU.
- b) European Citizens' Initiative.
- c) Conference on the Future of Europe.

Úloha 7

Aký názov majú konvencie a dodatkové protokoly, ktoré upravujú podmienky a pravidlá medzinárodného práva na ochranu obetí vojny?

- a) Ženevské konvencie.
- b) Svetové bezpečnostné konvencie.
- c) Humanitárne konvencie.

Úloha 8

Pod skratkou IDAHOBIT ide o

- a) Fiktívnu mierumilovnú rasu vymyslenú spisovateľom J. R. R. Tolkienom.
- b) Medzinárodnú asociáciu pre rozvoj, zameranú na pomoc najchudobnejším krajinám sveta.
- c) Medzinárodný deň boja proti homo, bi, trans a intersexfóbii.

Úloha 9

Nebinárnosť je

- a) vlastnosť umelej inteligencie, ktorá prekoná ľudský rozum.
- b) forma rodovej identity.
- c) nevyužitie volebného práva.

Úloha 10

Exekúcia znamená

- a) nútený výkon rozhodnutia.
- b) vyhostenie z krajiny.
- c) zbavenie občianstva.

Úloha 11

Kampaň *Nemlčať je zlato*

- a) spustil v roku 2022 Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti.
- b) spustil v roku 2022 Slovenský syndikát novinárov.
- c) spustila v roku 2022 Amnesty International Slovensko.

Úloha 12

Generálny prokurátor SR má podľa § 363 Trestného poriadku oprávnenie zrušiť právoplatné rozhodnutie v prípravnom konaní, ktoré bolo vydané

- a) prokurátorom alebo policajtom, ak bol porušený zákon.
- b) sudcom alebo prokurátorom, ak bol porušený zákon.
- c) policajtom alebo sudcom, ak bol porušený zákon.

Úloha 13

Čo znamená Európsky deň rovnakého odmeňovania, ktorý pripadol v roku 2022 na 15. novembra?

- a) Od tohto dňa nadobúda účinnosť každoročná schéma finančného dorovnania platov žien vo vybraných profesiách, hradená z fondov EÚ.
- b) Ide o symbolický dátum pripomínajúci nerovnosť v odmeňovaní medzi mužmi a ženami.
- c) Ide o pamätný deň vyhlasovaný každoročne Európskym parlamentom na pripomenutie dosiahnutej rovnosti v odmeňovaní medzi mužmi a ženami v určitých profesiách.

Úloha 14

Čoho sa týka Všeobecné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, ktoré poznáme pod skratkou GDPR?

- a) Ochrany pred diskrimináciou.
- b) Ochrany pred násilím.
- c) Ochrany osobných údajov.

Úloha 15

Občianska iniciatíva *Ide nám o život* z roku 2022 formuluje návrh opatrení, ktorých cieľom je:

- a) zlepšenie ochrany životného prostredia, najmä odstránenie starých environmentálnych záťaží.

b) zlepšenie postavenia LGBTQI komunity v Slovenskej republike.

c) zlepšenie ochrany peši sa pohybujúcich ľudí a zvýšenie trestov za požitie alkoholu za volantom.

Úloha 16

Európsky parlament, Európska komisia a Rada EÚ slávnostne vyhlásili Chartu základných práv EÚ

a) v januári 1993.

b) v decembri 2000.

c) v decembri 2009.

Úloha 17

Charta základných práv EÚ sa stala právne záväznou po nadobudnutí platnosti

a) Amsterdamskej zmluvy (1999).

b) Zmluvy z Nice (2003).

c) Lisabonskej zmluvy (2009).

Úloha 18

Ako sa volá a kde sídli nezávislý orgán EÚ zodpovedný za trestné vyšetovanie, trestné stíhanie a za podávanie obžaloby na páchatel'ov trestných činov proti finančným záujmom EÚ vrátane podvodov, korupcie, prania špinavých peňazí a cezhraničných podvodov v oblasti DPH?

a) Európska prokuratúra so sídlom v Luxemburgu.

b) Európsky najvyšší kontrolný úrad so sídlom v Bratislave.

c) Európska špeciálna prokuratúra so sídlom v Haagu.

Úloha 19

Rakúske úrady od roku 2022 doplácajú rodičom zo Slovenska (a iných krajín), pracujúcim v Rakúsku, prídavky na deti, ktoré im od roku 2019 krátili. Doplácanie sa realizuje vzhľadom na rozhodnutie:

a) Európskej komisie.

b) Európskeho ombudsmana.

c) Súdneho dvora Európskej únie.

Úloha 20

Nobelovu cenu za mier 2022 udelili subjektom, ktoré ochraňujú ľudské práva v troch krajinách:

a) Bielorusku, Rusku, na Ukrajine.

b) Afganistane, Iráne, Saudskej Arábii.

c) Kurdistane, Južnom Sudáne, Turecku.

Úloha 21

Dňa 2.12.2022 trojica inštitúcií EÚ (Komisia, Parlament, Rada) zorganizovala podujatie s cieľom poskytnúť spätnú väzbu na návrhy schválené v apríli 2022 plénom:

- a) Európskeho výboru regiónov.
- b) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy.
- c) **Konferencie o budúcnosti Európy.**

Úloha 22

Valné zhromaždenie OSN prijalo 28.7.2022 vyhlásenie, podľa ktorého má každý človek na planéte právo

- a) na ochranu psychického zdravia.
- b) **na zdravé životné prostredie.**
- c) na informácie o fungovaní novej umelej inteligencie.

Úloha 23

V Slovenskej republike boli zákonom v roku 2015 zriadené dve inštitúcie na ochranu rôznych špecifických práv. Ide o

- a) Verejného ochrancu práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.
- b) **Komisára pre deti a Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.**
- c) Centrum právnej pomoci a Radu vlády SR pre ľudské práva.

Úloha 24

Väzba je forma obmedzenia osobnej slobody počas vyšetrovania trestného činu a:

- a) plní účel potrestania osoby, ktorá je obvinená zo spáchania trestného činu.
- b) **neplní účel potrestania osoby, ktorá je obvinená zo spáchania trestného činu.**
- c) plní účel potrestania osoby, ktorá bola súdom odsúdená za spáchanie trestného činu.

Úloha 25

V Slovenskej republike sú oficiálne uznané tieto jazyky národnostných menšín:

- a) **bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.**
- b) český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, ruský jazyk a ukrajinský jazyk.
- c) český jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.

Úloha 26

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky je

- a) vrcholný orgán vo veciach správneho súdnictva; garant zákonného priebehu volieb; rozhodovací orgán vo veci disciplinárnej zodpovednosti sudcov a sudkýň, prokurátorov, prokurátoriek a iných zákonom určených osôb.
- b) vrcholný orgán všeobecného súdnictva, zabezpečujúci rozhodovaním o opravných prostriedkoch jednotu vo výklade práva na súdoch nižších stupňov, t. j. na okresných súdoch, na krajských súdoch a na špecializovanom trestnom súde.
- c) nezávislý orgán, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom.

Úloha 27

Na poste verejného ochrancu práv v SR sa od roku 2002 do marca 2022 vystriedali

- a) Pavel Kandráč, Jana Dubovcová, Mária Patakyová.
- b) Peter Kresák, Jana Dubovcová, Mária Patakyová.
- c) Pavel Kandráč, Marica Pirošíková, Mária Patakyová.

Úloha 28

Ktorý dokument má 7 hláv s názvami: dôstojnosť, slobody, rovnosť, solidarita, občianstvo, spravodlivosť a všeobecné ustanovenia?

- a) Zmluva o EÚ.
- b) Charta základných práv EÚ.
- c) Európsky dohovor o ľudských právach.

Úloha 29

Úlohou Súdneho dvora Európskej únie je aj

- a) preskúmať zákonosť aktov inštitúcií EÚ.
- b) rozhodovať o sťažnostiach jednotlivých ľudí alebo štátov na údajné porušenia občianskych a politických práv ustanovených v Európskom dohovore o ľudských právach.
- c) rozhodovať spory medzi štátmi a podávať poradné posudky na žiadosť orgánov EÚ a odborných medzinárodných organizácií v rôznych právnych otázkach, súvisiacich s ich činnosťou.

Úloha 30

Ktorý z nasledovných výrokov je nesprávny? OLAF je

a) oprávnený vyšetrovať zneužitie finančných prostriedkov EÚ v členskom štáte, vrátane podvodu, korupcie alebo iného protiprávneho konania poškodzujúceho finančné záujmy EÚ, ak na to získal súhlas prokuratúry príslušného štátu.

b) skratka (francúzskeho prekladu) názvu Európskeho úradu pre boj proti podvodom.

c) oprávnený vyšetrovať zneužitie finančných prostriedkov EÚ v členskom štáte v prípade, že existuje dostatočné podozrenie, ktoré môže vychádzať aj z informácií poskytnutých akoukoľvek treťou stranou alebo z anonymných informácií, že bol spáchaný podvod, korupcia alebo iné protiprávne činy poškodzujúce finančné záujmy EÚ.

Zdroje:

Ústava Slovenskej republiky; Zbierka zákonov SR; Medzinárodné a vnútroštátne ľudskoprávne organizácie a dokumenty; Webové sídla medzinárodných a vnútroštátnych ľudskoprávných organizácií; Mienkotvorná tlač; Verejnoprávne médiá; Internet.

Autorský tím: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.; Max Steuer, M.A., LL.M., PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Vydavateľ: NIVaM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2023